

DOF's Natursyn

Fugle er liv og glæde. Fuglenes talrigdom, livlighed, skønhed og sang gør dem til den del af naturen, der tiltrækker sig mest opmærksomhed. Alle mennesker kender nogle af de almindeligste fuglearter, og deres sang og tydelige tilstedeværelse overalt betyder på forskellig måde noget for os alle.

Dansk Ornitologisk Forening (DOF) BirdLife Danmark har som målsætning at sikre en naturlig, rig og varieret fuglefauna, både nationalt og internationalt. Dette betyder, at foreningens primære mål er at sikre så naturlige og gunstige forhold for fuglene og deres levesteder, som de naturgivne og samfundsmæssige betingelser muliggør. Hvor naturens egne processer råder, er naturkvaliteten høj, mens den som oftest er lavere, hvor mennesket sætter sit præg på landskabet.

Det danske landskab er præget af samspillet mellem mennesket og naturen, som det har udfoldet sig siden menneskets indvandring efter istiden. Danmark er fra naturens side et mosaiklandskab, hvor vådområder og lysåbne naturtyper som for eksempel græsland og hede har vekslet med skov.

Naturlige processer som oversvømmelse, erosion, storme, ild og store planteæderes påvirkning har konstant påvirket landskabet og skabt en dynamik, som har sikret et væld af forskellige levesteder og styrket grundlaget for diversitet og dermed naturkvalitet. Autenticiteten øges, når naturlige processer over lang tid uforstyrret får mulighed for at forme landskaberne og naturen.

Menneskelig påvirkning har som den største enkeltfaktor forandret landskabet til det, vi i dag opfatter som et kulturlandskab, hvor en lang række arter stadig finder levesteder. Nogle arter er blevet begunstiget af de menneskeskabte forhold, mens andre arter knyttet til mere oprindelige landskaber er blevet fortrængt, og nogle er helt forsvundet fra Danmark.

Både de arter, der er knyttet til det forvaltede kulturlandskab – agerlandet, produktions-skovene eller det bebyggede areal – og de arter, der er knyttet til de mere oprindelige landskaber, opfattes i DOF's natursyn som hjemmehørende og en vigtig del af naturen. DOF lægger vægt på at værne om såvel de almindelige som de sjældne arter.

DOF's natursyn bygger på grundelementerne diversitet, autenticitet og dynamik. Samspejlet mellem disse er afgørende for at sikre stor og blivende naturkvalitet i de danske landskaber.

Diversitet

Forskellighed og variation af levesteder, arter og gener påvirket af de naturlige processer i landskabet, er det, vi betegner diversitet. Diversiteten er en forudsætning for god naturkvalitet. Dette gælder lige fra de uberørte naturlige landskaber til det menneskeskabte kulturlandskab.

Grundlaget for høj diversitet er plads og lang og uforstyrret kontinuitet af naturlige processer og hele livscyklener. Herved tilgodeses levesteder for arter med særlige krav i form af bl.a. blomstrende urter, gamle træer, dødt ved, ådler og gødning fra store planteædere.

Diversiteten er størst i store og sammenhængende naturområder, men bidraget hertil på nationalt niveau kan også være vigtigt på mindre naturarealer med forekomster af særlige værdifulde eller sjældne arter.

Nogle af vores mest sårbare og truede arter forekommer især i næringsfattige og i øvrigt relativt artsfattige naturtyper. Når den samlede biodiversitet skal bevares og styrkes, er det derfor særlig vigtigt at værne om disse sårbare naturtyper og arter. Selv om øget kulturbetinget næringsstofftilførsel umiddelbart kan medføre fremgang for nogle arter, er det oftest på bekostning af andre følsomme og sårbare arter.

DOF glæder sig over indvandring af nye arter, når denne sker som følge af en udvidelse af deres naturlige udbredelsesområde. DOF er imod genudsætning, hvor formålet alene er at hjælpe arter som er forsvundet eller er ved at forsvinde. Fugle kommer af sig selv, hvis levesteder og livsbetingelser er til stede. DOF støtter således kun genudsætningsprojekter i særlige tilfælde, hvor en art er internationalt truet. Desuden skal arten kunne introduceres til oprindelige levesteder, hvor den uden yderligere hjælp kan etablere en levedygtig bestand.

DOF's støtte til genudsætning af andre artsgrupper end fugle afhænger af, hvilken rolle den pågældende art spiller for naturen og af dens mulighed for at indvandre naturligt. DOF kan støtte genudsætning af en art, når der er tale om en nøgleart, der for eksempel vil medvirke markant til at øge den naturlige dynamik i landskabet og med stor sandsynlighed ikke har mulighed for selv at indvandre. Det er ligeledes afgørende, at en genudsat art har mulighed for at sprede sig og udvide sit udbredelsesområde for derved at sikre en levedygtig bestand.

Autenticitet

Når vilde, naturlige processer råder uforstyrret og over lang tid, fremmes naturlige landskaber, og en autentisk flora og fauna opstår.

DOF lægger vægt på, at fuglenes levesteder er så oprindelige som muligt. Naturforvaltning med naturlige processer er derfor bedre end traditionel naturpleje. Det gælder også i forbindelse

med naturgenopretning, hvor DOF eksempelvis hellere ser en lavvandet fjord ført tilbage til sin oprindelige tilstand ved at fjerne diger end ved blot at hæve vandstanden inden for digerne, selvom dette måtte resultere i flere fugle. På samme måde er det bedre at skabe de rette livsbetingelser for fuglene og derved give mulighed for en naturlig spredning og genindvandring end at udsætte opdrættede fugle.

DOF betragter indvandringen af en art som naturlig, selvom de rette livsbetingelser er resultatet af menneskelig påvirkning af landskabet. Arter, der er indvandret til landet, regnes som naturligt hjemmehørende, så længe de er kommet af sig selv. Arter, der er bragt til landet ved direkte menneskelig mellemkomst her eller i vores nabolande, betragtes ikke som naturligt hjemmehørende.

DOF kan støtte bekæmpelse af ikke-hjemmehørende arter i de tilfælde, hvor en grundig faglig vurdering viser, at den optræder invasivt og dermed skader den hjemmehørende biodiversitet.

Dynamik

Naturen forandrer og udvikler sig, når de naturlige og uforstyrrede processer får lov til at råde. Det kalder vi dynamik, og det er grundlaget for en vild natur med høj naturkvalitet. Vi må have tålmodighed og give naturen tid til at vise sine kræfter og sin dynamik. Dette fremmes i store, sammenhængende naturområder med plads til vilde naturprocesser, spontane naturfænomener og hvor forvaltningen er uden slutmål.

En forudsætning for dynamik er fraværet af menneskeskabte barrierer, der blokerer for naturlige processer og for vilde arters frie bevægelser. Barrierer som veje, dæmninger og dyrkede marker mindsker den naturlige dynamik i landskabet. DOF anser det som afgørende, at spredningsmulighederne for dyr og planter i landskabet styrkes, og at eksisterende trædesten og korridorer beskyttes effektivt. Sammenhængen i landskabet er vigtig for naturkvaliteten.

DOF kan i konkrete tilfælde tilslutte sig hegning af større naturområder, når formålet er genudsætning af naturligt hjemmehørende arter. Det kræver dog, at formålet med genudsætningen er at genskabe en dynamisk naturtilstand på arealet, og at hegnet er nødvendigt af hensyn til de omgivende arealer.

Fugle indgår i en naturlig dynamik med deres prædatorer, og rovdyr er en naturlig del af Danmarks fauna. Når rødlistede arter eller sjældne arter i vigtige yngleområder - som for eksempel på visse øer og holme - trues af bestemte prædatorer, kan DOF i særlige tilfælde støtte en lokal bekæmpelse (regulering) af disse.

Oplevelser og friluftsliv i naturen

For DOF er en rig og uforstyrret fuglefauna en vigtig del af den livskvalitet, som naturen giver os mennesker. Et af DOF's hovedformål er at formidle glæde og interesse for naturen og den vilde flora og fauna. Igennem denne passion for fugle ønsker DOF at sikre kendskabet og forståelsen for fuglelivet, idet viden er drivkraften bag tiltag, der beskytter og forbedrer de vilde fugles levevilkår. Kendskab, viden og forståelse for fuglene kan bl.a. udbredes gennem udfoldelse af friluftsliv og turisme i naturen.

Rekreative aktiviteter kan dog medføre kritiske forstyrrelser og ødelæggelse af livsbetingelser for såvel fugle som den øvrige flora og fauna, hvis ikke der udvises respekt for naturens egne behov og præmisser for at trives. En række aktiviteter finder sted i naturen uden yderligere relation til denne, og kan give ubevidste og utilsigtede forstyrrelser. Friluftaktiviteter i naturen bør derfor altid foregå i henhold til de bestemmelser og reguleringer, der beskytter følsomme arter og landskaber.

Andre rekreative aktiviteter foregår i direkte interaktion med naturen for at nyde, studere eller iagttage denne. Ved denne type aktiviteter er det afgørende, at udøveren altid udviser ekstra hensyn og god opførsel.

DOF's Naturpolitik

DOF's naturpolitik hviler på foreningens Natursyn, der er bygget op omkring grundbegreberne autenticitet, diversitet og dynamik. Hvor natursynet beskriver de overordnede synspunkter, udgør politikken en række konkrete ønsker til sikring af naturværdierne i de forskellige landskabstyper som f.eks. skov, kyst, hav og det dyrkede land. Derudover forholder politikken sig tematisk til emnerne jagt, klima, planlægning samt rekreative forstyrrelser mv.

DOF's naturbeskyttelsesarbejde omhandler fugle og anden biodiversitet, vigtige lokaliteter og forvaltningen af naturtyperne.

DOF's naturpolitik handler også om at give befolkningen gode muligheder for spændende fugle- og naturoplevelser. Det gælder i såvel vild og storslået natur som i det mere dagligdags natur- og kulturlandskab inklusive agerland, haver og byer.

DOF's naturpolitik sigter mod at beskytte eksisterende naturværdier og økosystemer mod forringelser og at genoprette og udvide ødelagte eller reducerede naturområder. I prioriteret rækkefølge er det ifølge 'brandmandens lov' målet at: 1) bevare endnu uskadt natur, 2) reducere den skadelige påvirkning af naturen, 3) genoprette og udvide delvist ødelagte naturområder og 4) etablere nye naturområder, gerne i sammenhæng med eksisterende.

DOF arbejder derudover langsigtet for indarbejdelse af natur- og biodiversitetshensyn i grundloven, men også i den lovgivning der regulerer erhverv, som direkte påvirker naturgrundlaget: f.eks. naturbeskyttelsesloven, jagt- og vildtforvaltningsloven, miljøbeskyttelsesloven, skovloven, vandløbsloven, planloven, husdyrbrugsloven og fiskeriloven.

Biodiversitet

Den hidtidige indsats for at bremse tabet af biodiversitet har vist sig at være utilstrækkelig til at sikre en acceptabel bevaringsstatus for fugle og natur i Danmark. For at imødegå de trusler og pres mod naturen, der vil medføre yderligere tilbagegang for fugle og anden biodiversitet herhjemme, må der ske en markant opgradering af naturforvaltningen. Udgangspunktet bør ifølge DOF være en ambitiøs, national biodiversitetsstrategi med bindende mål og realistiske tidsplaner for videnbaserede indsatser. Hovedmålet bør være at sikre tilstrækkelig plads til naturen, både gennem at sikre eksisterende natur og skabe rammerne for udvidelse og sammenkædning af naturområder og samtidig sikre bæredygtig og naturvenlig udnyttelse af de resterende arealer. Strategien bør bygge på en ambitiøs lovgivning og planlægning, der sikrer det juridiske grundlag for helhjertet at prioritere biodiversitet og naturhensyn over produktion og andre hensyn i en kommende naturzone. En tilfredsstillende naturplanlægning må endvidere bygge på en omfattende naturovervågning, der løbende anvendes til at målrette og forbedre den aktuelle naturforvaltning. Endelig er det væsentligt for DOF, at kapaciteten øges i den nuværende offentlige naturforvaltning.

DOF's politik:

1. Vedtagelse af en biodiversitetslov, der sætter klare og ambitiøse mål for bevarelsen af biodiversiteten i Danmark og anviser, hvordan tilbagegangen vendes til fremgang. Loven skal udstikke langsigtede retningslinjer, prioriteringer og mål for genopretning og forvaltning af oprindelige levesteder, herunder naturlige skove, lysåbne naturtyper og sammenhængende ådale med naturlig hydrologi.
2. En biodiversitetslov der afsætter plads disponeret til biodiversitet i Danmark. Mindst 30 % af arealet, både til lands og til vands, bør udlægges til natur, hvilket svarer til målene i EU's Biodiversitetsstrategi for 2030. Fokus skal være på beskyttelse af arter og levesteder, hvor disse er særligt udsatte, inkl. sammenbinding og udvidelse af fragmenterede og isolerede naturområder og levesteder.
3. På land bør mindst 10 %, dvs. en tredjedel af ovennævnte 30 %, udpeges til naturzone inden 2030, hvor naturen er strengt beskyttet, og hvor rammerne for naturlige processer og dynamikker så vidt muligt genskabes. Naturzonen bør være juridisk sikret og effektivt forvaltet som natur. Yderligere 10 % bør være udpeget til naturzone inden 2040.

4. Det resterende naturareal, som ikke indgår i naturzonen, skal bestå af effektivt beskyttede og bæredygtigt forvaltede områder med mulighed for ekstensiv udnyttelse.
5. Styrkelse af det nationale naturovervågningsprogram, NOVANA, så det sikrer en mere dækkende overvågning af arter og levesteder, der kan give et årligt, retvisende billede af tilstanden af biodiversiteten i Danmark inden for såvel som uden for Natura 2000-områderne.
6. Kommunal og statslig naturforvaltning skal i højere grad anvende evidensbaserede metoder. Det indebærer bl.a. en indledende kortlægning af naturværdierne i det område, der skal forvaltes, opstilling af faglige mål og valg af virkemidler samt en overvågning, der kan dokumentere effektiviteten af forvaltningen.
7. Næste generation af Natura 2000-handleplanerne skal være præcise og konkrete, med ambitiøse og målbare målsætninger, således at de effektivt vil bidrage til en markant forbedret beskyttelse af Danmarks nationale og internationale naturværdier. De kommunale ressourcer, der allokeres til gennemførelsen af handleplanerne, skal understøttes økonomisk med målrettede midler fra staten og fra EU's landdistriktsmidler.
8. Alle nationalparker (herunder naturnationalparker) bør som minimum leve op til IUCN's standard kategori II for nationalparker senest i 2040. For eksisterende nationalparker vil dette indebære en opstramning af lovgivningen, samt sikring af betydeligt flere ressourcer til naturforvaltning, så der sikres en reel og effektiv naturbeskyttelse. Dette indebærer et betydeligt løft i både areal, kvalitet og ressourcer til naturen i de eksisterende nationalparker.
9. Lovgivning omkring nationalparkerne skal styrkes, så det sikres, at nationalparkfondene administrerer loven således, at naturbeskyttelse går forud for benyttelse og turisme.
10. Udpegning af de resterende danske IBA-områder som EU-fuglebeskyttelsesområder (Natura 2000).
11. Bekæmpelse af invasive arter, jf. Naturstyrelsens sortliste, bl.a. Nilgås, Amerikansk Skarveand, Mårhund, Amerikansk Mink, Rynket Rose og Kæmpe-Bjørneklo.

12. Opgradering af det faglige niveau i dansk naturforvaltning ved i langt højere grad at sikre, at personer med ansvar for forvaltningen har en høj naturfaglig indsigt.

13. Udvikling og gennemførelse af principper for bæredygtig udnyttelse af ressourcerne i den fortsat kulturpåvirkede del af landskabet, herunder agerlandet og produktionsskovene.

14. Som en forening med flere tusinde frivillige, fuglekyndige medlemmer bidrager DOF til den nationale overvågning af fugle.

Hav og kyst

De danske havområder er blandt Danmarks absolut vigtigste naturområder, også i et internationalt perspektiv. Millioner af svømme- og vadefugle er afhængige af de danske havområder. Ikke mindst de lavvandede kystområder og offshore banker er meget vigtige fouragerings- og fældningsområder for fugle. Desværre er under 5 % af Danmarks samlede havareal beskyttet i henhold til IUCN's standarder.

DOF's politik:

1. 100 % af havarealet skal forvaltes bæredygtigt og i respekt for naturen jf. EU's direktiv om maritim fysisk planlægning, og det bør implementeres i Havplan Danmark i 2021.
2. Mindst 30 % af havarealet skal bestå af effektivt beskyttede og bæredygtigt forvaltede områder, hvor havets biodiversitet har førsteprioritet. I disse områder skal der være forbud mod råstofindvinding, fiskeri med bundslæbende fiskeredskaber og klappning. Andre aktiviteter, der udgør en potentiel risiko for negativ påvirkning på områderne, skal konsekvensvurderes og håndteres efter forsigtighedsprincippet. Heri bør alle Natura 2000- og IBA-områder indgå.
3. Mindst 10 % af havarealet skal i store sammenhængende områder være urørt hav, hvor naturen er beskyttet mod enhver form for direkte udnyttelse i henhold til IUCN's standard. De 10 % indgår som kerneområder i 30 %-målet.
4. Der bør udlægges yderligere nationalparker på havet. Alle nationalparkerne bør opfylde IUCN's standard kategori II for nationalparker.
5. Danmark skal efterleve sine forpligtelser i forhold til Ramsar-konventionen, OSPAR (Nordsøen) og HELCOM (Østersøen). Nye udpegede beskyttelsesområder skal omfatte konventionernes brede vifte af habitater og arter.
6. Reduktion af bifangst af fugle i fiskeredskaber blandt andet ved begrænsning af garnfiskeriet i Natura 2000- og andre fuglerige områder.

7. Opretholdelse af det oprindelige bæredygtige fiskeri fremfor det industrielle fiskeri, der har ført til omfattende overudnyttelse af havets ressourcer.
8. Stram regulering af muslingefiskeri i lavvandede områder med en vanddybde mindre end 6 meter.
9. Stop for havbrug og muslingeopdræt, medmindre det kan dokumenteres, at det er natur- og miljømæssigt bæredygtigt. Akvakultur bør anlægges på land som recirkulerende og kontrollerede anlæg.
10. Yderligere reduktion af næringsstofudledningen, så vandrammedirektivets mål om god økologisk tilstand opfyldes.
11. Stop for forurening med miljøfremmede stoffer og produkter som kemikalier, olie og plastik.
12. Genetablering af stenrev, ålegræsbede og andre former for naturgenopretning i havet.
13. Etablering af nye levesteder (erstatningsbiotoper) med øget naturlig dynamik i forbindelse med havne-, kyst- og offshoreanlæg.
14. Forbud mod særligt forstyrrende sejladstyper, som f.eks. brætsejlad (kite- og windsurfing), vandski, jetski og planende speedbåde i alle Natura 2000-områder, dog med mulighed for, på baggrund af en naturfaglig vurdering, at der kan udlægges særlige områder for disse aktiviteter.
15. Oprettelse af flere reservater for koloni- og jordrugende fugle på øer og udvalgte strandområder.
16. Indtil det samlede areal dedikeret til vild natur i Danmark har nået en størrelse, hvor ræveprædation ikke længere udgør en bestandstruende faktor for jordrugende fuglearter, går DOF

ind for bekæmpelse af ræv på særlige steder. Disse steder er isolerede øer og holme med kolonier af jordrugende fuglearter og områder, hvor forekomster af jordrugende bilag I-arter eller rødlistede arter ellers vil gå til grunde på trods af øvrige iværksatte prædationsbegrænsende forvaltningstiltag.

Skove

Skoven har siden sidste istid været den dominerende naturtype i Danmark. Skovene har indgået i et afvekslende mosaiklandskab, som også har indeholdt vådområder som søer, moser og kær samt mere tørre, lysåbne arealer med græsland og hede. Disse skovlandskaber og den tilhørende skovnatur er den mest artsrige naturtype, vi har. Det gælder også for fuglene, og mange af vores sjældne og truede arter er tilknyttet skove.

I starten af 1800-tallet var skovene reduceret til 3-4 % af landets areal, men siden er de vokset til i dag at dække knap 15 %. Af det samlede skovareal er omtrent en fjerdedel offentligt ejede skove, mens resten er private skove. Nutidens skove er i høj grad formet af en lang tradition med skovdrift, hvor naturlige processer som brand, insektangreb, stormfald, oversvømmelser og påvirkninger fra store planteædere sjældent får lov at skabe dynamik og variation. Det har betydet, at skovene er blevet ensartede, tørre og mørke, og vigtige levesteder som store træer, dødt ved, hule træer, skovlysninger og skovsumpe er blevet sjældne. Eksempelvis udgør bevoksninger med en gennemsnitlig alder på over 150 år under 1 % af det samlede danske skovareal. Dertil kommer, at mange af de mest artsrige skove enten ikke er beskyttede eller har en meget ringe beskyttelse, selv i Natura 2000-områderne.

DOF mener, udviklingen skal vendes, og at en markant større andel af det samlede skovareal skal forvaltes med natur og biodiversitet som hovedformål. På den baggrund ønsker DOF, at en langt større del af skovene udlægges til vild natur, som sikres en varig og effektiv beskyttelse, og hvor der så vidt muligt gives plads til de naturlige processer. Dette bør primært ske i de offentligt ejede skove og i de særligt værdifulde Natura 2000-udpegede skove. Derudover bør ejerne af private skove og plantager belønnes for at forvalte dem naturvenligt. Der bør endvidere ske en supplerende udpegning af Natura 2000-skov på baggrund af en indledende kortlægning af skovenes naturværdier, så de mest beskyttelsesværdige skove identificeres, og naturværdierne i dem sikres effektivt ud fra princippet om 'Brandmandens lov'. Et langt større fokus på at sikre større områder med naturlige skove er nødvendigt, hvis skovenes biodiversitet og dermed også fuglenes levevilkår skal forbedres.

DOF's politik:

1. Kortlægning af naturværdierne bør gennemføres i alle skove, både i og uden for Natura 2000-områder. Når dette er sket, udlægges de vigtigste skove løbende til enten urørt skov eller forvaltes med biodiversitet som hovedformål.

2. Udfasning af forstlig drift i offentligt ejede skove inden 2030, hvorefter skovene alene forvaltes med biodiversitet og friluftsliv som formål. I denne proces bør offentlige Natura 2000-skove prioriteres højt, og her bør skovdriften udfases først. Herefter lades skovene enten helt urørte, eller de forvaltes med helårsgræsning af store græssere uden tilskudsfordring i de områder, hvor det tjener det overordnede formål.
3. Udlægning af minimum 50 % af det offentligt ejede skovareal til stillezoner, der friholdes for særligt forstyrrende aktiviteter som sportsbegivenheder, organiseret friluftsliv og andre større arrangementer.
4. I statens skove bør mindst 10 % af arealet udlægges til refugier med begrænset eller slet ingen offentlig færdsel. Dette med henblik på at sikre fred og ro for forstyrrelsesfølsomme fugle og pattedyr.
5. Udlægning af fristeder i private skove med forekomst af særligt forstyrrelsesfølsomme arter. Her undgås for eksempel skovningsarbejde, sankning og bukkejagt i fuglenes etablerings- og yngletid, og hvor offentlighedens adgang reguleres.
6. Sikring af naturværdierne i de eksisterende skove i Natura 2000-områderne. De kortlagte naturtyper, der skal beskyttes i henhold til EU-habitatdirektivet, bør hurtigst muligt friholdes for forstlig drift og alene forvaltes for at sikre naturværdierne. I Natura 2000-områder bør forstlig drift udfases hurtigst muligt med henblik på at udvide arealet med værdifuld natur i Danmark.
7. Udpegning af supplerende Natura 2000-områder med de vigtigste forekomster af de enkelte skovnaturtyper. Således er mindre end 20 % af de vigtigste skovnaturtyper som for eksempel "bøg på muld" og "elle- og askeskov" i dag beskyttet som Natura 2000-områder.
8. Revision af skovloven, inkl. ledsagende støtteordninger og udbredelse af certificeringsordninger som FSC og tilsvarende, så naturforbedrende tiltag fremmes. Det kan for eksempel være følgende:
 - Forøgelse af arealet med våde partier i skoven.

- Forøgelse af antallet og bedre beskyttelse af gamle træer. Der bør minimum udpeges 10 større træer pr. hektar efter principperne for 'evighedstræer', som skal forblive på roden til død og henfald.
- Målsætningen for dødt ved bør følge den videnskabelige anbefaling om minimum 30 m³ dødt ved pr. ha skov.
- Fokus på hjemmehørende træer med større artsdiversitet og højere strukturel diversitet.
- Stop for sankning af brænde fra gamle og døde træer, da disse har en særlig stor betydning for skovens biodiversitet.
- Sikring og genskabelse af lysåbne arealer som skovenge og andre halvåbne områder med gamle træer og græsning.
- Øget tilskyndelse til græsning i skove.

9. Bedre beskyttelse af sårbare fugles redetræer og deres omgivelser, hvilket forudsætter bedre mulighed for registrering.

10. Stop for træfældning i fuglenes primære yngletid (1/3 – 31/8).

11. Etablering af skov på offentligt ejede arealer bør ske ved naturlig tilgroning og så vidt muligt under påvirkning af store planteædere, så der skabes lysåbne skov- og naturlandskaber. For at fremme tilgroningen kan man plante funktionelt vigtige arter som slåen, hvidtjorn, arter af roser mv. i små holme, da disse arter vil danne tornede krat, der beskytter de kommende træer mod dyrenes græsning. Der kan også plantes små holme af sjældne og oprindelige danske træer, som skal fungere som frøkilder til de nye skove.

12. Privat skovrejsning bør i langt højere grad fokusere på at fremme natur og biodiversitet, frem for de nuværende monotone beplantninger. Der bør derfor udvikles en støtteordning, der belønner naturlig tilgroning og naturudvikling med store planteædere, frem for tilplantning.

Lysåbne naturtyper og ferske vande

De lysåbne naturarealer, som enge, strandenge, moser, overdrev og heder og ferske vande som søer og vandløb er meget vigtige levesteder for en lang række fuglearter, og beskyttelsen af disse arealer har derfor høj prioritet. Hovedparten af disse naturtyper er i dag omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, men det sikrer ikke nødvendigvis mod uønsket tilgroning og visse andre trusler.

DOF ønsker en hensigtsmæssig forvaltning af de eksisterende naturarealer, så de nuværende naturværdier sikres og på sigt forbedres. Truslerne har gennem en lang årrække været intensiveret landbrugsmæssig udnyttelse, forurening med næringsstoffer, udtørring som følge af dræning og tilgroning med træer, buske og ensformig vegetation. Nogle steder er manglende naturlig dynamik, som for eksempel vinteroversvømmelser og mangel på græsning, også en medvirkende faktor. Derudover er mange naturarealer små og ligger spredt i landskabet. Derfor er det vigtigt med et øget fokus på at udvide og sammenkæde arealer med lysåben natur. Endelig er det vigtigt, at den lysåbne natur i langt højere grad forvaltes i sammenhæng med nærliggende skovbevoksede naturarealer, da netop overgangene mellem skov og lysåben natur rummer meget store potentialer for en rig natur. I højt prioriterede ynglelokaliteter for sjældne og truede engfugle er det dog afgørende vigtigt, at områderne holdes fri for trævækst af hensyn til arternes etablering og ynglesucces.

DOF's politik:

1. Permanent sikring af § 3-beskyttede lysåbne naturarealer således, at de ikke kan vokse ud af beskyttelsen, selv om de vokser til med krat og skov.
2. Naturbeskyttelsesloven bør ændres, så kommunernes afgørelse om, hvorvidt et areal er § 3-beskyttet, kan påklages.
3. Bedre beskyttelse af § 3-arealer i byzone og sommerhusområder, hvor nogle naturtyper i dag ikke er beskyttet.
4. Beskyttelsen af naturarealer forbedres ved at målrette forvaltningen mod de mest værdifulde arealer først ("Brandmandens lov"). Der er særligt fokus på at begrænse forurening

med næringsstoffer, fremme naturlig hydrologi og fremme varierede levesteder. Det kan bl.a. dreje sig om følgende tiltag:

- Begrænsning af tilførsel af næringsstoffer, for eksempel ved etablering af bufferzoner omkring sårbar natur.
- Retablering af naturlig hydrologi eksempelvis ved at fjerne eksisterende dræn og grøfter og sikre mod ny dræning og påvirkninger fra vandindvinding.
- Sikring af vigtige strukturer og levesteder, eksempelvis i form af loer og pander (vandflader), gamle træer, dødt ved og blomstrende buske samt beskytte mod nedgræsning af urtesamfund.
- Fremme helårsgræsning uden fodring, gerne med flere forskellige arter af naturligt hjemmehørende planteædere. Dette vil modvirke tilgroning og dominans af hurtigvoksende græsser samt bidrage med gødning til insekter året rundt.
- Give plads til naturlige forstyrrelser som oversvømmelser, erosion, aflejringer, sandflugt, stormfald og brand.

5. Af hensyn til ynglende engfugle skal der tilstræbes en varieret drift, således at der i visse områder med særligt sårbare engfugle (for eksempel Brushane, Engryle og Stor Kobbersneppe) sker sen udbinding af græssende dyr, jf. anbefalingerne i engfuglehandlingsplanen. Høslæt er også en driftsform, der begunstiger en række sårbare engfugle, for eksempel Brushane, Hvid Stork og Storspove.

6. På de allervigtigste engfuglelokaliteter (ca. 25 områder), hvor der yngler mange engfugle, skal der sikres et lavt prædationstryk fra invasive prædatorer som mårhund, mink, vaskebjørn og brun rotte samt fra ræv, jf. Engfuglehandlingsplanen. Ved fjernelse af unaturlige beplantninger (for eksempel vildtremiser) på ferske enge og strandenge vanskeliggøres kragefuglenes prædation.

7. Forvaltningen af lysåben natur skal i højere grad sigte mod at udvide og sammenkæde de mest værdifulde arealer. Herved øges muligheden for at skabe plads til naturlig dynamik, randeffekten fra omkringliggende landbrug reduceres og leve- og spredningsmulighederne for større og mere robuste bestande af sjældne og truede arter forbedres.

8. Hvor det er muligt, forvaltes sammenhængende naturarealer med fri dynamik, herunder med græsning med naturligt hjemmehørende planteædere som kronstyr, bison, vildhest, vildokse, vildsvin, bæver og elsdyr. Disse arealer bør sikre planteædere i så naturlige tætheder som muligt og bør friholdes for tilskuds fodring og medicinering. Dette indebærer også, at de

fleste sammenhængende naturarealer er nødt til at blive heget inde, da dyrene ellers vil søge føde udenfor områderne og skabe konflikter med det omgivende produktionslandskab. Her tilstræbes ikke en bestemt naturtilstand, men en naturlig dynamik, som over tid vil betyde, at landskabet ændrer sig i et dynamisk samspil med de naturgivne kår.

9. På arealer, der fortsat græsses med traditionelle husdyr, ophæves minimumskravet til græsningstryk for opnåelse af tilskud. Græsningstrykket fastsættes af myndighederne på baggrund af lokalitetens behov og potentialer.

10. Der indføres en statskontrolleret certificeringsordning for naturkød, der stammer fra kreaturer, der afgræsser naturarealer med naturformål for øje.

11. Der indføres et forbedret tilsyn, herunder en systematisk kvalitetsvurdering af de beskyttede naturarealer.

12. De tilbageværende ubeskyttede arealer med vedvarende græs i vadehavsmarsken bør omfattes af § 3 i naturbeskyttelsesloven. Opdyrkede arealer omlægges igen til vedvarende græs, herunder som minimum de 25 % af arealerne, der lå i græs, da engene blev omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven i 1992.

13. At Danmark lever op til sit særlige ansvar for at sikre naturen langs kysterne. Arealet med eksempelvis strandeng skal derfor søges udvidet via jordfordeling, opkøb og lignende, så de ved naturgenopretning kan opnå en størrelse, der gør dem tilstrækkeligt robuste over for fremtidige havstigninger. Særligt fokus bør rettes mod at fjerne eller flytte diger, hvor det er muligt, så naturlig kystnatur kan gendannes.

14. De vandløbsnære processer genskabes for eksempel ved at hæve vandløbsbunden, hvor denne som følge af vandløbsvedligeholdelse ligger under naturligt bundniveau. Dette kan for eksempel ske ved at tilføre sten og grus, genskabe naturlig vandløbsdynamik, herunder i højere grad at tillade græssende dyr helt ned i vandløbet. Hvor der udledes næringsrigt overfladevand gennem dræn og grøfter, skal dette renses bedre, inden det når ud i ådalene.

15. Grødeskæring og oprensning af vandløbsbund bør begrænses.

16. Genskabelse af naturlig hydrologi herunder vådområder og søer, som indebærer naturlige og dynamiske bredzoner, holme og rævefrie ynglepladser.

Agerland

Agerjorden (omdriftsarealet) udgør p.t. 57 % af Danmarks areal, hvilket er blandt de højeste andele i Europa – og i hele verden. Det intensive landbrug udgør den største årsag til den faldende biodiversitet i det åbne land, og det er derfor et vigtigt argument for, at landbrugsdriften bør reduceres betydeligt. I det resterende agerland bør der i langt højere grad gives plads til og værnes mere om den vilde natur. Landbrugsdriften skal foregå på et bæredygtigt grundlag og fortsat levne plads til de fuglearter, der her har indfundet sig i takt med agerdyrkningens udbredelse, og til de fugle, der i træk- og vintertiden raster og fouragerer her.

De strukturændringer, som landbruget har gennemgået siden midten af 1900-tallet, har været styret af en produktionsoptimering med stadigt større marker, ved anvendelse af større maskiner og med brug af store mængder gødning og pesticider. Intensiv dyrkning af monokulturer på stadigt større marker er sket på bekostning af biodiversiteten i det åbne land, hvor Hvid stork, Vibe, Sanglærke, Stær og Agerhøne, som også har stor forankring i vores kultur, er gået kraftigt tilbage – efterladende ikke blot et tab af biodiversitet, men også af et stykke kulturhistorie.

På selve dyrkningsfladen afhænger fuglevenligheden i høj grad af dyrkningsformen og de forstyrrelser, der følger med afgrødevalget. Jordbearbejdning og giftsprøjtning i fuglenes yngletid bør derfor undgås i perioden 16. april – 15. juli.

Ynglefreden og tilgængeligheden af føde i form af frø, orme og insekter er helt afgørende for en god ynglesucces i agerlandet.

Det bør tilstræbes, at lade dyrkningsfladerne indeholde flere afgrødefri refugier såsom lærkepletter, temporært våde lavninger, samt brakarealer og vildtstriber. I åbne landskaber, som tiltrækker arter med behov for store vidder, kan dyrkningsfladen med fordel brydes af udyrkede arealer frem for af levende hegn og træer. I mere heterogene landskaber skal levende hegn og træer suppleres med bufferzoner, alsidigt valg af hjemmehørende træ- og buskarter og uforstyrret vækst til død og henfald.

DOF's politik:

1. Omdriftsarealets andel af Danmarks areal reduceres inden 2050 til maksimalt 40 %. Den animalske produktion tilpasses forholdsmæssigt og baseres på indenlandske foderafgrøder. De

arealer, der udtages af produktion, skal bidrage til målet om 30 % natur gennem målrettet naturgenopretning.

2. Udtagning af omdriftsarealer til natur, naturgenopretningen heraf og den efterfølgende naturpleje fremmes ved brug af EU's landbrugsstøtteordninger kombineret med andre midler, for eksempel de midler der er afsat til at opfylde vandrammedirektivet og til udtagning af lavbundsjord, og udtaget bør ske efter principperne for multifunktionel jordfordeling.
3. Godkendelses- og anvendelseskrav for pesticider og biocider skærpes, fordi det kraftige fald i insekter og frø af vilde planter i landskabet påvirker biodiversiteten og i høj grad de insekt- og frøædende fugle.
4. Incitamentet for den enkelte landmand til at holde jord i omdrift - alene for at opnå hektarstøtte - bør fjernes og erstattes af en 'bruttoarealmodel', hvor landmanden opretholder hektarstøtte uanset om jorden holdes opdyrket eller ej.
5. Omdriftsarealer skal drives natur-, miljø- og klimamæssigt bæredygtigt, og gennemførelsen af EU's landbrugsstøtteordninger i Danmark skal gøre naturvenlige driftsformer attraktive for landbruget.
6. Der indføres obligatorisk brakudlægning til sikring af biodiversiteten, således minimum 3 % på den enkelte markblok og 5 % på ejendomsniveau.
7. Der indføres obligatoriske dyrkningsfrie randzoner langs vandløb og søer.
8. Der skal på ejendomsniveau eller inden for forpligtende samarbejder på ejerlavsniveau sammenlagt være mindst 10 % udyrkede landskabselementer. Det kan ud over brakarealerne og randzonerne nævnt under pkt. 6 og 7 være småbiotoper som fugtige lavninger og vandhuller, åbne grøfter, markveje, diger, grøftkanter og markskel samt lærkepletter og vildtstriber eller tilsvarende levesteder, og gerne suppleres med småskove og levende hegn med bufferzoner, hvor det er foreneligt med hensynet til åbentlandsarter.
9. Grøn støtte i form af de 1-årige Eco-schemes i EU's landbrugsstøtteordninger bør kun ydes til tiltag, der rækker ud over de krav, landmanden i forvejen er underlagt. Støtten skal være resultatbaseret for at give den enkelte landmand incitamenter til at gøre ordningerne så virksomme som muligt. De kan med fordel underbygges af naturplaner på ejendoms- eller ejerlavsniveau.
10. De biodiversitetsfremmende Eco-schemes nævnt under pkt. 9 skal i væsentligt omfang målrettes tiltag for rødlistede fuglearter, der er levestedskategoriseret som knyttet til

omdriftsarealer, men under hensyntagen til alle fugle, som er knyttet til agerlandet, og som viser tilbagegang i deres bestande. DOF bidrager med katalog over egnede, artsspecifikke virkemidler.

11. Hvis det gennemsnitlige indeks for landbrugslandsfugle, korrigeret for eventuelt fald i omdriftsarealet, ikke er øget med 5 % i 2025 og med 10 % i 2030 (i.f.t. 2019), tages skridt til obligatoriske tiltag, der på et evidensbaseret grundlag kan imødekomme behovene hos de af indikatorarterne, der ikke er i fremgang. Dette for at sikre deres fortsatte tilstedeværelse i agerlandet.

12. Omdriftsarealer, beliggende i eller inden for en radius af 10 km fra EU-Fuglebeskyttelsesområder, hvor der er fuglearter på udpegningsgrundlaget, som i træk- og vinterperioden fouragerer på marker, skal kunne tildeles støtte til drift af fodermarker, herunder anvendelse af særligt fuglevenlige efterafgrøder, der kan aflaste fourageringstrykket på vinterafgrøder i oplandet.

13. Der skal udvikles incitament, som tilskynder ejere af landbrugsjord til at fjerne skyggende trævækst ved småvandhuller, så der sikres lysåbne og solopvarmede vandflader, og der indføres forbud mod fodring af ænder i og ved vandhullerne.

14. Der overføres den nødvendige andel af midler fra søjle 1 i EU's landbrugsstøttemidler til at sikre naturformål i søjle 2 (landdistriktsprogrammet), herunder til fremme af fuglevenlig afgræsning af natur- og græsarealer gennem resultatbaserede tilskudsordninger.

15. Det offentlige skal som hovedregel ikke eje landbrugsjord i omdrift. Offentligt ejede landbrugsarealer, der ikke er disponeret til for eksempel udstykning, skal naturgenoprettes eller indgå i jordfordeling til fordel for naturgenopretning. Indtil dette er gennemført, skal offentligt ejede landbrugsarealer drives økologisk eller efter andre principper, der fremmer naturværdier.

16. Der indføres regulering af dræningsretten på lavbundslande, så den naturlige hydrologi igen kan berige natur og fugle i det åbne land.

17. Lovgivningen samt klimatilpasningsplaner i det åbne land kobles bedre og kombineres i så høj grad som muligt med naturformål.

18. Offentlighedens opmærksomhed på agerlandets fugle skærpes gennem kampagner rettet mod enkeltarter eller grupper af arter i agerlandet. DOF tager initiativ eller bidrager hertil gennem partnerskaber med myndigheder, grønne organisationer og landbruget mv., og DOF sikrer et faktabaseret vidensgrundlag.

Byer og bebyggede områder

Gennem de sidste 100 år er den andel af det danske land, der er dækket af byer, industriområder, infrastrukturanlæg og sommerhusområder øget i takt med stigningen i befolkningstallet, og der er ingen tegn på, at denne udvikling vender. Omkringliggende naturområder er forsvundet i samme omfang, og det må forventes, at naturområder også fremover vil blive inddraget i urbaniseringen. Samlet er nu næsten 15 % af Danmarks arealanvendelse i kategorien "bebygget".

DOF ønsker, at etablering og bevarelse af natur indgår som et integreret mål i alle relevante bygge- og anlægsprojekter. Selvom de urbane arealers primære anvendelse er til beboelse, erhverv, rekreation og transport, bør hensyn til natur og biodiversitet integreres i vid udstrækning. Natur i byzone, sommerhusområder og andre bebyggede områder skal i modsætning til landbrug og skovbrug ikke produktionsoptimeres. Ved bevarelse af eksisterende naturområder og etablering af nye med hjemmehørende vegetation bør biodiversiteten i byer og bebyggede områder derfor kunne tilgodeses uden at komme i konflikt med økonomiske interesser.

Som oftest er natur og biodiversitet ikke blevet tænkt ind i bygge- og anlægsprojekter. Tilmed er mange bynære grønne områder hyppigt beplantet homogent med træer og ikke hjemmehørende plantearter samt anlagte græsplæner, der ikke i væsentlig grad bidrager til biodiversiteten eller tilbyder levesteder til oprindelige dyr. Placering og udformning af motorveje, jernbaner og andre store infrastrukturprojekter bør ske med størst muligt hensyn til eksisterende natur. Råstofudvinding bør ikke finde sted i områder med høj naturværdi, og anlæg indrettes, så biodiversitet bevares i perioden, hvor udvinding sker, og retableres ved naturlige processer efter udvindingen slutter.

DOF's politik:

1. Der skal være plads til mere vild natur i byer og urbane områder.
2. Der bør indskrives målsætninger for natur og biodiversitet i alle kommunale og statslige planer i byer og urbane områder.

3. Bynatur bør i højere grad gøres oplevelsesværdig og tilgængelig som hverdagsnatur for mennesker.
4. Som et element i at styrke autenticiteten i den danske natur bør grønne områder i byen fortrinsvis bestå af hjemmehørende arter.
5. Alle skrænter, grøfter og rabatter langs veje og anlæg bør holdes i en tilstand, som afspejler de naturgivne kår. Som udgangspunkt anvendes den eksisterende råjord fremfor udefra kommende muld, og hvis såning er påkrævet, bør der anvendes frø af lokalt forekommende og hjemmehørende plantearter.
6. Slåningen af vejgrøfter og rabatter bør tage videst mulige hensyn til at fremme biodiversiteten.
7. Parker og grønne områder i byer og bynære områder skal bevares og drives, så biodiversiteten fremmes, og oplevelsesmulighederne forbedres med mindre 'frisering' og mere vild natur som følge. Anvendelse af sprøjtemidler skal undgås.
8. Små levesteder for biodiversitet etableres i byrum, på facader og tagflader for eksempel i form af ynglepladser for Mursejlere og Vandrefalke direkte i bebyggelser.
9. Ved hjælp af strategisk planlægning bør der skabes sammenhængende natur i form af blå og grønne byrum og korridorer igennem byer og bebyggede områder.
10. Der skal opbygges viden om naturintegration i byer og bebyggede områder, og denne viden skal formidles til befolkningen for at skabe en forståelse for vigtigheden af natur og biodiversitet i det urbane landskab.
11. Befolkningen i byområderne skal inddrages aktivt i projekter til forbedring af den nære natur gennem høringer og opfordres til etablering af vilde haver og fællesområder.

12. Viden om biodiversitet og økosystemers funktion skal inddrages i uddannelsen af arkitekter, landskabsarkitekter og gartnere, således at bynatur bliver et naturligt element i planlægning, design og vedligeholdelse af byrum og åbne områder mellem bebyggelserne.

13. Klimatilpasningsprojekter bør etableres, så de tilgodeser natur og biodiversitet.

14. Grønne organisationer bør inddrages ved anlæg af infrastruktur for at sikre mest muligt naturindhold i de afledte strukturer, der opstår i form af for eksempel råstofgrave og søer.

Planloven

Danmark er opmålt, matrikuleret og gjort til fast ejendom, og lovgivningen giver rammer for muligheder for benyttelse og beskyttelse. Samtidig er Danmark et område med porøs jordbund, der lader sig opdyrke og udnytte for langt størstedelens vedkommende. I Danmark findes der ikke store utilgængelige områder med for eksempel klipper eller bjerge, der ligger urørte hen som naturområder med lille menneskelig påvirkning.

Planloven skal sikre en sammenhængende planlægning for Danmarks samlede areal, både af land- og havarealet, der varetager hensynet til samfundets interesser, natur og miljø, men som også skal skabe gode rammer for balanceret vækst og udvikling i hele landet. Samfundsudviklingen skal ske bæredygtigt under hensynet til mennesker, natur og økonomisk velstand.

Resultatet er desværre ofte en forringelse af naturværdier på trods af gennemførte VVM-procedurer, høringer mv.

Teknologirådets analyse fra 2015 om prioritering af fremtidens arealanvendelse i Danmark viste, at der er behov for endnu mere plads til alle vores ønsker for fremtiden; byerne vokser, infrastrukturen udvides, energianlæg og biomasseproduktion kræver plads osv. Faktisk findes der planlægning for mere end 100 % af Danmarks samlede areal. Samtidig viser utallige studier og rapporter, at naturen har behov for mere plads. Planlægning og reel prioritering er derfor altafgørende for at sikre, at naturen ikke fortsat bliver den store taber.

I planloven opereres der med en zoneinddeling, der inddeler landet i byzone, sommerhusområder og landzone. Natur- og biodiversitetshensynet behandles underordnet denne zoneinddeling. DOF mener, at naturhensynet bør opprioriteres i planloven, ved indførelse af en naturzone, således at der ikke skal argumenteres for naturens værdi fra sag til sag og fra område til område. I de øvrige zoner skal der også levnes plads til naturen og biodiversiteten, og her skal naturhensynet afvejes på lige fod med øvrige interesser.

DOF's politik:

1. Planloven bør flyttes tilbage til Miljøministeriet i stedet for som nu besluttet at sortere under Bolig- og Indenrigsministeriet.

2. I Planloven indføres en naturzone. Inden 2030 udlægges mindst 10 % af Danmarks areal som naturzone, og inden 2040 er det målsætningen, at denne andel øges til mindst 20 %. Det bør ske med inspiration fra Det Grønne Danmarkskort.
3. Der bør udarbejdes en evidensbaseret vejledning til administration af planlovens mulighed for at give tilladelse til øget turisme og andre aktiviteter, der kan virke forstyrrende og slide på naturværdier, så disse beskyttes i overensstemmelse med lovens formål.
4. Gennemførelse af kommunale biodiversitetsplaner som en del af kommuneplanlægningen. Den kommunale naturbeskyttelse skal have sigte på kommunalt vigtige naturelementer og kommunalt betydende arter baseret på en detaljeret kortlægning af kommunale naturværdier.
5. Kompenserende foranstaltninger i infrastrukturprojekter skal gennemføres mindst i et arealforhold to til en og med mulighed for compensation gennem jordfordeling eller finansiel kompensation til en naturfond efter tysk forbillede.
6. Kommunalbestyrelsens pligt til at redegøre for realiseringen af Det Grønne Danmarkskort bør ledsages af en handlepligt, inklusive en tidsplan.

Klima

Menneskelig aktivitet har ført til et forhøjet indhold af drivhusgasser i atmosfæren, som fører til global opvarmning. Gang på gang ses varmere rekorder i Danmark, der overgår tidligere års rekorder.

Med Parisaftalen (2015) er verdens samlede lande blevet enige om, at den globale middeltemperatur ikke må stige mere end 2 grader celsius målt i forhold til før industrielt niveau, og helst ikke mere end 1,5 grader. Men trods disse mål melder The Intergovernmental Panel on Climate Change - IPCC stadig om stigende drivhusgasniveau i atmosfæren. Selvom drivhusgasudledningerne blev vendt nu, ville vi stadig se øgede klimaforandringer i en årrække fremover, fordi systemet indeholder en vis inertie. Vi skal altså både nu og i mange år frem tilpasse os de klimaforandringer, vi ser nu, og som vi må forvente vil komme i fremtiden. Derfor bliver der et meget stort behov for fremover at tilpasse naturforvaltningen til de ændringer, som allerede er i gang.

Klimaændringerne vil påvirke mange fuglearters muligheder her i landet på en række forskellige måder, spændende fra forbedrede muligheder for overvintrende fugle til, at ynglearter fortrænges mod nord enten direkte pga. det varmere klima eller indirekte via ændringer i økosystemer, som medfører ændrede føde-, habitat- og konkurrencemuligheder. Hertil kommer de forventede havspejlstigninger, som risikerer at gøre mange af vores strandenge og lavtliggende 'fugleøer' ubrugelige som yngleplads for eng- og kystfugle.

DOF's politik:

1. De menneskeskabte klimaforandringer skal begrænses mest muligt således, at økosystemerne tillades tid til at tilpasse sig.
2. Naturens robusthed over for klimaforandringer skal generelt øges ved etablering af større, sammenhængende naturområder, bufferzoner omkring dem og spredningsmuligheder imellem dem for eksempel i form af småbiotoper, der kan fungere som trædesten.
3. Kortlægning af klimaforandringernes konsekvenser for naturværdier og økosystemer.

4. Der bør udarbejdes risikostyringsplaner for håndtering af klimaforandringerne indvirkning på fugle, biodiversitet og naturværdier.

5. Kommunernes klimatilpasningsinitiativer bør tage afsæt i naturbaserede løsninger. Initiativer skal planlægges, så naturværdierne øges. For eksempel skal regnvandsbassiner anlægges som fungerende vådområder, og nedsivningsområder anlægges som engområder.

6. Landbrugets udledning af drivhusgasser bør begrænses. Den animalske produktion, som tillige medfører naturødelæggelser i andre lande som følge af dyrkning af proteinfoder, skal reduceres til fordel for en omlægning til vegetabilsk fødevarerproduktion.

Energi

DOF er som grøn organisation stærkt optaget af og bekymret over klimaforandringerne og disses betydning for mennesker, økosystemer og biodiversitet. Udfasning af fossilt baserede brændsler og en omstilling til vedvarende energi er en nødvendighed for at beskytte klodens økosystemer og klima mod dramatiske og irreversible forandringer.

I juni 2020 vedtog regeringen en klimalov, der skal sikre en reduktion af Danmarks udledning af drivhusgasser med 70 % inden 2030 målt i forhold til niveauet i 1990, og at Danmark opnår klimaneutralitet som samfund senest i 2050. For at sikre opfyldelse af målet, skal klima-, energi- og forsyningsministeren årligt udarbejde et klimaprogram til Folketinget. Heraf skal blandt andet fremgå de planlagte klimatiltag og virkemidler. Nogle virkemidler kræver forskning og teknologisk udvikling og kan derfor først tages i brug på længere sigt, mens andre er kendte teknologier som vindmøller, solceller og biogasanlæg, der kan implementeres på kort sigt. Energikilderne i fremtidens energisystem forventes at udgøres af sol, vind, geotermi og biomasse i form af træ og restprodukter fra landbruget. Den langt overvejende energi-valuta forventes i fremtiden at blive el med deraf følgende behov for udbygning af infrastruktur.

De politiske målsætninger om en løbende udbygning af vedvarende energi er dog potentielt forbundet med en række problemer, som DOF finder det vigtigt at forholde sig til. Vi står både over for en klima-krise og en biodiversitets-krise, hvor klimakrisen er en medvirkende årsag til

biodiversitetskrisen, og hvor løsning af klimakrisen samtidig potentielt truer biodiversiteten, idet flere virkemidler har store arealkrav. Placering af tekniske anlæg og ønsket om produktion af biobrændsler vil kræve plads i landskabet og dermed potentielt være i konflikt med plads- og arealkravet til beskyttelsen af biodiversitet og fugle, både her til lands og internationalt. Flere af de tekniske anlæg udgør også en direkte potentiel risiko for fugle. Således er det velkendt, at der er en potentiel kollisionsrisiko for fugle med vindmøller og luftbårne elledninger samt en potentiel fortrængningsrisiko for fugle fra vigtige fouragerings- og rasteområder. Da der stadig er behov for viden på dette område, og effekterne af planlagte projekter kan være svære at kvantificere, må forsigtighedsprincippet gælde.

Dyrkning af energiafgrøder og brug af biomasse er kontroversielle emner, der potentielt giver anledning til øget udslip af drivhusgasser og lækageeffekt. Der mangler ofte forståelsesmæssig sammenhæng mellem klimakrisen og biodiversitetskrisen. Dette giver sig for eksempel udtryk i 1) dyrkning af energiafgrøder på lavbundsjord, hvor der i stedet burde ske reetablering af naturlig hydrologi med henblik på naturgenopretning og kulstofbinding og 2) høst af biomasse i skove og levende hegn, hvor der af hensyn til biodiversiteten i forvejen mangler kontinuitet og dødt ved. Brugen af biomasse truer i mange tilfælde natur og biodiversitet, lige som klimaforandringerne i sig selv gør det.

DOF's politik:

1. Natura 2000-områder og lavbundsjord skal friholdes for opførelse af tekniske energianlæg og dyrkning af energiafgrøder.
2. Omstillingen til et klimaneutralt samfund ved etablering af tekniske energianlæg skal ske med stor hensyntagen til fugle og biodiversitet og efter grundige faglige analyser.
3. Opkøb til regeneration af tropeskov i områder med mange truede arter (DOF's Klima- og Biodiversitetsfond) ved donationer fra foreningen selv, medlemmerne og firmaer. Regenerationen skal yde CO₂-kompensation for energiforbrug (varme, el & transport) og udlandsrejser (DOF Travel m.fl.)
4. Produktion af energiafgrøder, hvis formål alene er at bidrage som kulstofkilde i transport- og energisystemet, skal undgås. Kulstofkilden i fremtidens energisystem bør fortrinsvis komme fra affaldsprodukter fra eksempelvis landbrugsproduktion og fra opgradering af CO₂ til

elektrobrændstoffer ved hjælp af strøm fra vedvarende energikilder som sol- og vindenergi, såkaldt Power to X.

5. Etablering af mere viden om fugles risiko for kollision med vindmøller og tilhørende transmissionsnet samt udvikling af afværgeforanstaltninger.
6. Kortlægning af områder, en såkaldt negativ udpegning, til lands og til vands, hvor vindmøller potentielt udgør en væsentlig trussel for fugles kollision eller fortrængning af et større antal fugle fra raste- og fourageringsområder.
7. Energitekniske anlæg som solceller, solfangere og vindmøller, der opstilles på land, skal fortrinsvis placeres i områder, der i forvejen er præget af menneskelig aktivitet som for eksempel langs motorveje og i industriområder.
8. Energitekniske anlæg bør effektiviseres og udvikles, så deres arealkrav løbende reduceres set i forhold til den leverede energimængde.

Jagt og vildtforvaltning

DOF er ikke imod jagt, men foreningen finder, at jagtintensiteten er alt for høj i Danmark. Dette er både problematisk i relation til muligt reducerede bestande og til de forstyrrelser og den stærkt øgede skyhed over for mennesker, som jagten medfører.

DOF's helt overordnede ønske til vandfuglejagten i Danmark er således, at den ikke må reducere bestandene væsentligt i forhold til deres naturlige niveau, og at jagtintensiteten skal reduceres, så vandfuglenes flugtafstande bliver betragteligt kortere. Dermed vil oplevelsesmulighederne for masser af mennesker blive stærkt forbedrede. Mange europæiske vandfuglebestande er givetvis væsentligt reducerede pga. den intensive jagt bl.a. i Danmark, der betyder, at fuglenes øgede flugtafstand afholder fuglene fra at benytte mange raste- og fourageringsområder. Jagten medfører, at fuglene er langt mere sky, end de ellers ville have været. Fuglenes flugtafstand – især i jagtsæsonen – er således i størrelsesordenen 10 gange større, end den ville være uden jagt. Dette hænger sammen med, at næppe mange rastende vandfugle om efteråret i Danmark undgår at blive skudt på eller opholde sig i flokke, der bliver skudt på. Hertil kommer de mange anskydninger, som jagten medfører, og som betyder, at fuglene lærer på den hårde måde at holde flere hundrede meters afstand til mennesker.

En reduktion af intensiteten af vandfuglejagten kan opnås på flere måder. Nedenfor er der en række konkrete forslag, som i kombination kan bidrage hertil, og som i mange tilfælde også vil sikre en kvalitativt bedre vandfuglejagt for jægerne. Flere af forslagene vil tillige bidrage til at mindske de gener, som jagt medfører for andre mennesker og således bidrage til at mindske modsætningsforholdet mellem jægere og ikke-jægere.

I de særlige tilfælde, hvor man politisk beslutter sig for at reducere eller bekæmpe en art, der volder væsentlig samfundsmæssig skade, tilslutter DOF sig principperne i den såkaldte adaptive forvaltning, hvor en bestandsudvikling følges tæt, og de enkelte forvaltningsredskaber (herunder jagt) løbende vurderes og analyseres. DOF mener dog ikke, at adaptiv forvaltning eller videnskabelige vurderinger i sig selv er et argument for at tillade jagt på en given art. Her tæller hensynet til befolkningens oplevelsesmuligheder samt etiske holdninger mindst lige så meget.

DOF's politik:

1. Stop for motorbådsjagt.

2. Stop for udsætning af Gråand, Agerhøne og Fasan.
3. Stop for vandfuglejagt på offentligt ejede arealer, navnlig i EU-fuglebeskyttelsesområder (Natura 2000-områder) og andre vigtige kerneområder for fugle.
4. Revision af reservatnetværk med henblik på inddragelse af tilstødende landarealer og kerneområder for fugle og pattedyr inden for Natura 2000-områder, nationalparker etc.
5. Fugle bør ikke have jagttid alene fordi de æder andre fugle og pattedyr. Det gælder for eksempel Husskade, Gråkrage, Sortkrage og Sølvmåge.
6. Jagtfredning af arter, der er truede, sårbare eller sjældne samt arter der let forveksles med sådanne arter. Især arter, der er rødlistede, bør jagtfredes. I øjeblikket er det blandt andre følgende fuglearter: Tajgasædgås, Tundrasædgås, Ederfugl, Sortand, Bjergand, Troldand, Hvinand, Blishøne, Sølvmåge, Dobbeltbekkasin, Agerhøne.
7. Stop for dæmrings- og skumringsjagt (før solopgang og efter solnedgang) på vandfugle (svømme- og vadefugle). Alternativt stop for jagt efter middag.
8. Ingen (gen-)udsætning af forsvundne og truede arter, medmindre det drejer sig om globalt truede arter eller økologiske nøglearter med henblik på fremme af dynamik og naturpleje.
9. Opstramning af vildtskadebekendtgørelsen i forhold til bedre beskyttelse af bl.a. Sølvmåge, Råge, Husskade, Gråkrage og Sortkrage.
10. Systemer for tildeling af dispensationer til bekæmpelse af fugle strammes op, så der kun meddeles dispensation, hvor det er begrundet i væsentlige, samfundsmæssige hensyn, og hvor der ikke er andre afværgemuligheder.

11. Alle arter af fugle med fritlevende bestande skal omfattes af jagt- og vildtforvaltningsloven. Det gælder for eksempel Klippedue, så al bekæmpelse af fritlevende fugle sker i henhold til jagt- og vildtforvaltningsloven.
12. Ingen afgivelse af skud nærmere end 100 m fra jagtfrie vildtreservater eller fra anden mands grund, medmindre der foreligger en gensidig aftale herom. Den skudfri zone må gerne afdrives (for eksempel med hund), og man må gerne opsamle skudt vildt.
13. Jagtstop på små landarealer (for eksempel < 40 ha) medmindre der indgås naboaftaler om sammenhængende jagtarealer.
14. Hold af og jagt med rovfugle og ugler forbydes.
15. Ved nødvendig regulering af for eksempel hjortevildt bør jagt fortrinsvis ske ved diskret nedlæggelse, så dyrene registrerer jagten mindst mulig og derved ikke bliver unaturligt sky.
16. Indførelse af klagemulighed for natur- og miljøorganisationer i forhold til afgørelser efter jagt- og vildtforvaltningsloven (overholdelse af Århuskonventionen).
17. Strafframmen skal generelt hæves til to års fængsel i såvel bekendtgørelserne under jagt- og vildtforvaltningsloven som under lov om naturbeskyttelse (som bekendtgørelserne også refererer til).
18. Ingen jagt i strengt beskyttede naturområder, således som foreslået af Europa-Kommissionen for mindst 10 % af EU's land- og havareal.

Friluftsliv og forstyrrelser i naturen

Mulighederne for at benytte naturen rekreativt er øget kraftigt de seneste år for eksempel med anlæg af shelters, etablering af nye spor til kørsel på mountainbike (MTB), introduktion af motoriserede droner og modelfly, nye former for vandsport mm. Disse nye tilbud, sammenholdt med traditionelle friluftaktiviteter som jagt og sejlads har ført til en stærkt øget færdsel og aktivitet i naturen, som kan give anledning til forstyrrelser til skade for fugle og øvrige dyreliv. En afledt negativ konsekvens af det høje jagttryk er den unaturlige skyhed og store flugtafstand, som især jagtbare arter har udviklet.

DOF ser positivt på, at flere mennesker kommer ud i naturen for at nyde den, som den er, eller for at udfolde rekreative aktiviteter. Det er dog vigtigt, at der tages hensyn til naturen og vises respekt for naturtyper og arter, som er følsomme for fysisk slid og forstyrrelser. Områder, der er omfattet af særlig beskyttelse, bør i høj grad friholdes for forstyrrende rekreative udfoldelser. Der er behov for nye undersøgelser, der belyser effekten af forstyrrelser som et evidensbaseret grundlag for fremtidig regulering. Sådanne undersøgelser skal klarlægge betydningen af forstyrrelsens type: fortrængning fra yngle-, fouragerings- og hvileområder, ynglesucces, mulig tilpasning for berørte arter - og give anvisning på løsninger til at undgå negative påvirkninger.

DOF anerkender, at også fugleobservation og fuglefotografering kan være forstyrrende og har udarbejdet en vejledning til god adfærd, som foreningens medlemmer og andre, der færdes i naturen, bør rette sig efter.

DOF's politik:

1. Udlægning af minimum 50 % af det offentligt ejede skovareal til stillezoner, der friholdes for særligt forstyrrende aktiviteter som sportsbegivenheder, organiseret friluftsliv og andre større arrangementer.
2. I statens skove bør mindst 10 % af arealet udlægges til refugier med begrænset eller slet ingen offentlig færdsel. Dette med henblik på at sikre fred og ro for forstyrrelsesfølsomme fugle og pattedyr.
3. I den strengt beskyttede natur, jf. Europa-Kommissionens definition heraf i biodiversitetsstrategien, bør jagt, fiskeri og andre forstyrrende aktiviteter ikke være tilladt.

4. I de urørte skove bør der sikres betydelige områder med minimum 500 m afstand mellem befærdede stier og skovveje, så der er tilstrækkeligt med uforstyrrede yngleområder til større rovfugle mv.

5. Forbud mod særligt forstyrrende sejladstyper som for eksempel brætsejlads (kite- og windsurfing), vandski, jetski og planende speedbåde i alle Natura 2000-områder, dog med mulighed for, på baggrund af en naturfaglig vurdering, at der kan udlægges særlige områder og korridorer for disse aktiviteter.

6. Gennemførelse af fuldskala-undersøgelser og eksperimenter, der kan belyse eventuelle negative effekter, som rekreative aktiviteter medfører for dyrelivet, og mulige afværgeforanstaltninger.

7. Anlæg af nye MTB-spor skal kun kunne ske i områder, hvor det ikke medfører væsentlig forstyrrelse af følsomme arter efter vurdering foretaget med naturfagligt input.

8. Omlægning af eksisterende MTB-spor fra områder, hvor følsomme arter yngler, til passende afstand baseret på viden om de relevante arters følsomhed over for forstyrrelser.

9. Håndhævelse af forbud mod brug af blændende lygter ved MTB-kørsel i mørke på naturspor.

10. Arrangementer som terrænløb bør ikke passere kendte reder af større rovfugle nærmere end 300 m.

11. Afspærring af områder omkring reder af meget følsomme ynglefugle med små og truede bestande som for eksempel Fiskeørn, Kongeørn og Sort Stork.

12. Vejledende skiltning omkring reder af følsomme arter eksempelvis Havørn og Vandrefalk, hvor uforvarende færdsel vil kunne medføre mislykkede yngleforsøg.

13. Midlertidige adgangsforbud ved kyster, hvor nyetablerede ternekolonier opdages ved starten af ynglesæsonen.

14. Udbredelse af kendskab til og efterlevelse af vejledning til god adfærd for medlemmer og alle andre, der benytter naturen rekreativt.

Vedtaget af DOF's repræsentantskab, den 21. november 2021